Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 1.03.2024 www.osw.waw.pl

Szczyt w Tiranie: Zełenski szuka wsparcia na Bałkanach

Paulina Wankiewicz-Kłoczko

28 lutego w Tiranie odbył się szczyt Ukraina–Europa Południowo-Wschodnia, który miał pogłębić współpracę Kijowa z partnerami z tego regionu. Uczestnicy spotkania – premierzy lub prezydenci Albanii, Serbii, Bośni i Hercegowiny (BiH), Czarnogóry, Macedonii Północnej, Chorwacji i Mołdawii – wyrazili solidarność z Ukrainą i gotowość do udziału w implementacji tzw. Formuły Pokoju z listopada 2022 r. obecnego na wydarzeniu Wołodymyra Zełenskiego. Ostrzegał on, że celem Rosji – oprócz zniszczenia Ukrainy – jest destabilizacja państw bałkańskich. Zaproponował także zorganizowanie forum przemysłu zbrojeniowego Ukraina–Bałkany, które miałoby usprawnić kooperację w tej dziedzinie. W deklaracji końcowej liderzy zobowiązali się do zintensyfikowania wielostronnej współpracy w zakresie integracji z UE, odbudowy Ukrainy oraz osądzenia rosyjskich zbrodni, a uczestniczące w szczycie kraje NATO (Albania, Chorwacja, Czarnogóra, Macedonia Północna) poparły dążenia Kijowa do członkostwa w Sojuszu (gdy tylko pozwolą na to warunki bezpieczeństwa).

Komentarz

- W związku z zablokowaniem wsparcia dla Ukrainy w amerykańskim Kongresie władze w Kijowie muszą poszukiwać nowych źródeł dostaw amunicji (zob. *Amerykańskie wsparcie dla Ukrainy pod znakiem zapytania*). Zaproponowane przez Zełenskiego forum przemysłu zbrojeniowego Ukraina–Bałkany stanowi też odpowiedź na ograniczone zdolności do wytwarzania amunicji artyleryjskiej w UE i próbę pozyskania jej na innych rynkach. Kraje Bałkanów Zachodnich (głównie Serbia oraz BiH) posiadają znaczne moce produkcyjne w zakresie uzbrojenia i to zarówno w standardzie radzieckim (152 mm i 122 mm), jak i natowskim (155 mm). Dodatkowo pochodzące z obu państw pociski są dużo tańsze niż wytwarzane w UE. Miejsce i termin takiego wydarzenia pozostają na razie nieznane (według oficjalnych informacji żadne wiążące deklaracje w tej sprawie nie padły).
- Na drodze do eksportu uzbrojenia z BiH oraz Serbii na Ukrainę stoją przeszkody polityczne. Władze w Belgradzie i wchodząca w skład BiH Republika Serbska utrzymują bliskie relacje z Rosją. Prezydium BiH już w 2015 r. sprzeciwiło się pod presją Moskwy sprzedaży uzbrojenia Kijowowi. Amunicja z BiH oraz Serbii dociera jednak – choć niebezpośrednio – na Ukrainę. W lipcu 2023 r. ujawniono dokument Pentagonu, z którego wynika, że Serbia zgodziła się dostarczać jej pociski. Rządzący w Belgradzie zaprzeczyli tym doniesieniom, niemniej przyznali, że serbska amunicja może pośrednio trafiać do Kijowa, ponieważ Serbia sprzedaje ją do wielu krajów. Amunicja z BiH oraz Serbii, której obecność zarejestrowano na froncie, dociera do ukraińskiego wojska głównie przez pośredników z innych państw (najprawdopodobniej Czech i USA).

- Mimo że Serbia nie przyłączyła się do unijnych sankcji wobec Rosji i jest rozsadnikiem prorosyjskiej propagandy na Bałkanach, bilateralne rozmowy prezydentów Zełenskiego i Aleksandara Vučicia miały przebiec w pozytywnej atmosferze. Strona ukraińska unikała podnoszenia spornych kwestii. Vučić podkreślił, że Kijów respektuje integralność terytorialną Serbii (Ukraina jak dotąd nie uznała niepodległości Kosowa), i zapowiedział, iż rozważy ewentualne dostawy broni. Jednocześnie jednak serbskie prorządowe media deprecjonują to spotkanie – akcentują, że żadnych umów nie podpisano, a prezydent miał przeforsować usunięcie z końcowej deklaracji szczytu wzmianek o destrukcyjnym wpływie Rosji na państwa regionu i o sankcjach na FR.
- Szczyt, którego gospodarzem był premier Albanii Edi Rama, to sukces dyplomatyczny tego polityka, aspirującego do roli lidera Bałkanów Zachodnich. W Tiranie odbyły się szczyt UE–Bałkany Zachodnie w 2022 r. oraz szczyt Procesu Berlińskiego w 2023 r. Ze względu na napięcia bilateralne w tej części świata (szczególnie na linii Belgrad–Prisztina) albańska stolica stała się neutralnym miejscem spotkań regionalnych. Tym razem nie udało się jednak zgromadzić liderów wszystkich państw, gdyż z powodu sporów z Albanią w wydarzeniu nie uczestniczył premier Grecji Kiriakos Mitsotakis – gospodarz pierwszego tego rodzaju szczytu przywódców Ukrainy i krajów Europy Południowo-Wschodniej w Atenach w sierpniu 2022 r.